

Aan het Inspraakpunt Natura 2000
t.a.v. gebied 79 (Lepelaarplassen)
Postbus 30316
2500 GH Den Haag

Betreft: Zienswijze ontwerp-aanwijzingsbesluit Natura2000-gebied #79 Lepelaarplassen

Almere, 15 februari 2007

Geachte heer/mevrouw,

Als Stichting Vogel- en Natuurwacht "Zuid-Flevoland" maken wij ons sterk voor de bescherming van vogels en hun leefgebieden in Zuidelijk Flevoland. Wij zijn ons bewust van de rijkdom aan natuur die we om ons heen kunnen ervaren en vinden dat we die ook nodig hebben om goed te functioneren en plezierig in het leven te staan. Daarom willen die rijkdom ook behouden voor de generaties na ons.

Vanuit deze gedachte onderschrijven wij de doelstellingen van de Europese Vogelrichtlijn en de aanwijzing van Natura2000-gebieden in Nederland, en in het bijzonder die in Zuidelijk Flevoland, en hebben we de ontwerp-aanwijzingsbesluiten kritisch bestudeerd.

In nauw overleg met de WetlandWacht van de Lepelaarplassen voor Vogelbescherming Nederland dienen wij hierbij onze zienswijze in over het ontwerp-aanwijzingsbesluit Natura2000-gebied #79 Lepelaarplassen.

Wij steunen de gewijzigde aanwijzing van de Lepelaarplassen als speciale beschermingszone onder de (Europese) Vogelrichtlijn in combinatie met de aanwijzing ervan als Natura2000-gebied onder de (nationale) Natuurbeschermingswet 1998 van harte voorzover deze - ten opzichte van de geldende aanwijzing uit 1994 - een betere basis vormt voor de instandhouding van de diversiteit aan natuurwaarden en in het bijzonder vogelpopulaties in het gebied.

Zo staan wij positief tegenover het noemen van concrete minimumstreefaantallen voor de verschillende soorten. De term seizoensgemiddelde die in het ontwerpbesluit gebruikt wordt is voor ons echter erg onduidelijk.

Wij hebben daarnaast ook - de hierna volgende - punten van kritiek en dringen er bij de minister op aan deze te verwerken in het definitieve aanwijzingsbesluit.

1. NIET OPGENOMEN VOGELSOORTEN IN ONTWERP = AANWIJZINGSBESLUIT

Node wordt een aantal belangrijke vogelsoorten in het ontwerp-aanwijzingsbesluit Natura2000 gemist, die wel in de oude aanwijzingsbesluiten voorkomen.

Het is wenselijk om deze alsnog op te nemen in het definitieve aanwijzingsbesluit Natura2000- gebied

#79 Lepelaarplassen.

Toelichting

Het gebied is belangrijk als broedgebied en als rui- en rustgebied en wordt door een aantal trekvogels in voor- en najaar aangedaan. Ook voor een aantal overwinterende soorten is de Lepelaarplassen van groot belang.

In de aangrenzende Oostvaardersplassen NATURA2000 – gebied #78 wordt een aantal van deze soorten wel genoemd, terwijl er grote overeenkomsten tussen beide gebieden zijn en er uitwisseling van vogels tussen beide gebieden bestaat. Het gebied Lepelaarplassen vervult een belangrijke functie voor de hieronder genoemde soorten. Het is dan ook de vraag, waarom deze soorten nu van de lijst zijn gehaald. Hiervoor worden in het ontwerpbesluit geen argumenten aangedragen.

Het huidige Vogelrichtlijngebied Lepelaarplassen wordt eveneens van meer belang voor enkele nieuwe soorten. De nieuwe vernatting van een deel van het gebied zal meer kansen bieden aan een paar soorten. Het lijkt dus mede van belang rekening te houden met deze nieuwe ontwikkelingen en erop te anticiperen in het aanwijzingsbesluit.

N.B. Wij hebben bij dit punt 1 cijfers gebruikt uit het eigen bestand van de maandelijkse watervogeltellingen en noemen hierbij steeds het gemiddelde jaarmaximum en tussen haakjes het hoogste jaarmaximum over de kalenderjaren 1999 tot en met 2004. De cijfers zijn inclusief het (nog) niet beschermde gedeelte Kwelzone en Natte Graslanden (zie punt 2). Deze cijfers zijn niet gecorrigeerd voor het totale gebied; bijvoorbeeld de twee achterste plassen in het kerngebied zijn voor de tellers niet zichtbaar, alle waarnemingen zijn van buitenaf.

De niet opgenomen soorten die alsnog in het aanwijzingsbesluit Natura2000–Gebied #79 Lepelaarplassen zouden moeten worden opgenomen zijn:

1.1 Broedende Vogelrichtlijnsoorten

a. Bruine en Blauwe Kiekendief

Beide soorten foerageren en broeden in de Lepelaarplassen. Juist de Blauwe Kiekendief is van groot belang, daar deze gevoelige soort van de Rode Lijst nauwelijks nog broedt buiten de Waddeneilanden. Zeker voor de Blauwe Kiekendief zouden extra gebieden moeten worden aangewezen, om het landelijke doel te realiseren. Bovendien is voor deze soort een beter spreiding over Nederland gewenst. De herstelopgave zou zich naar onze mening in de eerste plaats moeten richten op het herstel van voorkomen in het binnenland. De Lepelaarplassen (inclusief de Natte Graslanden en de Kwelzone) zijn hiervoor geschikt. De Bruine Kiekendief is met een jaarmaximum van 2 (3) vogels in het gebied aanwezig. De Blauwe Kiekendief met een jaarmaximum van 5 (7) vogels.

b. Dodaars

Deze soort broedt in het gehele gebied en in de kwelzone is een relatief grote populatie aanwezig. Het jaarmaximum is 102 (158) vogels.

c. Snor

Deze kwetsbare soort broedt in het gehele gebied, vooral in de kwelzone. Door de sterke afname van deze soort lijkt bescherming in de gebieden waar hij nog wel broedt van groot belang.

d. Blauwborst

De Blauwborst broedt in vrijwel alle delen van de Lepelaarplassen, in relatief dichte eenheden.

e. Rietzanger

De Rietzanger broedt eveneens in vrijwel het gehele gebied en komt in grote dichtheden voor.

f. IJsvogel

De IJsvogel broedt op een aantal plekken in de Lepelaarplassen. Het jaarmaximum is 4 (12) vogels.

g. Roerdomp

De Roerdomp heeft meer potentie gekregen als broedvogel door de recente vernatting van een deel van het rietgebied. Het jaarmaximum dat de watervogeltellers hebben kunnen waarnemen ligt op 1 (2).

h. Porseleinhoen

Het Porseleinhoen heeft eveneens meer potentie gekregen door de recente vernatting. Bij de watervogeltellingen is als jaarmaximum 1 (1) vogel waargenomen, maar dit geeft een scheef beeld, daar de vogel zich nauwelijks laat zien en 's nachts roept.

i. Koekoek

De van rietvogels afhankelijke en kwetsbare Rode Lijstsoort Koekoek is in de broedtijd aanwezig. Juist nu de populatie in de periode 1960-2004 tenminste gehalveerd is, is het van belang dat de populatie waardvogels voor deze vogel in stand blijft.

1.2 Niet-broedende Vogelrichtlijnsorten

a. Kolgans

De Kolgans foerageert in de Lepelaarplassen en maakt ook van het gebied gebruik als slaapplek. Het waargenomen jaarmaximum is 912 (1721) vogels.

b. Brandgans

Deze soort foerageert, soms in relatief grote aantallen, voornamelijk op het (nog) niet beschermde gedeelte. Het waargenomen jaarmaximum is 451 (2000) vogels.

c. Wilde Zwaan

De Wilde Zwaan gebruikt de Lepelaarplassen zowel om te foerageren als om te slapen. Het waargenomen jaarmaximum is 78 (156) vogels.

d. Wintertaling

De kwetsbare Wintertaling gebruikt de Lepelaarplassen om te foerageren en te rusten. Het waargenomen jaarmaximum is 317 (357) vogels.

e. Tafeleend

Verblijft 's winters in flinke aantallen in het gebied. Het waargenomen jaarmaximum is 280 (463) vogels. De Tafeleend neemt structureel af in veel gebieden in Nederland. Er wordt echter geen herstelopgave geformuleerd. Relatief gaat het slechts in één gebied goed, de Veluwerandmeren. Het lijkt risicovol om slechts op één gebied in te zetten, dit is bedreigend voor de staat van instandhouding van de Tafeleend in Nederland.

f. Brilduiker

Eveneens een wintergast waar de Lepelaarplassen een toevlucht aan biedt. Het waargenomen jaarmaximum is 20 (40) vogels.

g. Nonnetje

Het Nonnetje foerageert er en zoekt eveneens beschutting in de wateren van de Lepelaarplassen. Het waargenomen jaarmaximum is 72 (114) vogels.

h. Kemphaan

De Kemphaan doet de Lepelaarplassen in de trekperiode aan om te foerageren en te rusten. Het waargenomen jaarmaximum is 19 (41) vogels, voornamelijk in de kwelzone.

1.3. Nieuwe soorten broed- en niet-broedvogels

a. Grote Zilverreiger

De Grote Zilverreiger heeft al éénmaal met twee paar gebroed in de Lepelaarplassen en is verder bijna voortdurend aanwezig in het gebied om te foerageren. Het waargenomen jaarmaximum is 10 (14) vogels.

b. Kleine Plevier

De Kleine Plevier broedt sedert kort in het nieuw vernatte gedeelte van de Lepelaarplassen en al langer in de Kwelzone. Het waargenomen jaarmaximum is 5 (9) vogels.

c. Zeearend

Uit braakbalvondsten en diverse waarnemingen blijkt dat de Zeearend al sinds 2004 de Lepelaarplassen gebruikt als slaappleaats en er regelmatig verblijft. Voor deze nieuw in Nederland gevestigde soort zijn nog geen gebieden aangewezen. De Lepelaarplassen lijkt ook voor deze soort geschikt.

2. AANPASSING KAART EN GRENSCORRECTIE

De kaart (grondgebied) van de speciale beschermingszone Lepelaarplassen, Natura2000-gebied #79, zou moeten worden uitgebreid met de zogenaamde bufferzone de Natte Graslanden en een deel van de Kwelzone (zie bijgevoegde kaart van SOVON Vogelonderzoek Nederland, die dit gebied als Kwelzone benoemt). Voor de levensvatbaarheid en de vogeldiversiteit van het gebied Lepelaarplassen is een grenscorrectie noodzakelijk, zeker nu door de stadsuitbreiding van Almere alle foerageergebieden in de wijde omgeving verdwenen zijn of binnenkort gaan verdwijnen.

De Natte Graslanden en een deel van de Kwelzone behoren tot het natuurgebied de Lepelaarplassen, maar hebben geen beschermde status. De Natte Graslanden en het hier aangrenzende deel van de Kwelzone zouden dus eveneens in het kader van Natuurbeschermingswet 1998 en in het definitieve aanwijzingsbesluit als speciale beschermingszone moeten worden aangemerkt en wel als één geheel Natura2000-gebied. De grenzen moeten diensgevolge opnieuw worden vastgesteld.

Toelichting:

Dit gebied van circa 100 ha, bestaande uit ruige graslanden doorsneden met greppels en sloten en een kwelzone als moerasgebied met overjarig riet, stukken open water en slikveldjes, vormt inmiddels één geheel met het kerngebied van de Lepelaarplassen. Deze eenheid wordt nog versterkt nu een vernatting in het kerngebied in aanleg is in het kader van het Beschermingsplan Moerasvogels en het ertussen gelegen fietspad op termijn wordt opgeheven.

Dit relatief kleine gebied is juist van groot belang, daar op de Aalscholver na alle kwalificerende Vogelrichtlijnsoorten juist ook in dit gebied voorkomen.

Het gebied wordt al langer als één geheel door Het Flevo-Landschap beheerd.

2.1. Belang voor wel in het ontwerpbesluit genoemde soorten

a. Deze bufferzone is van wezenlijk belang voor de in het kerngebied broedende soort **Lepelaar** die in de sloten en slootjes van de natte graslanden en in de kwelzone foerageert. Er geldt een instandhoudingsdoelstelling voor tenminste 20 paar. Deze in het kerngebied Lepelaarplassen broedende soort doet juist z'n voordeel met een foerageergebied "naast de deur".

- b.** Voor de Lepelaarplassen is een instandhoudingsdoelstelling voor 5 **Grutto's** (seizoensgemiddelde) voorgesteld. De Grutto's foerageren juist in het nog niet beschermde deel van de Lepelaarplassen de Natte Graslanden en de Kwelzone en bovendien broeden hier enkele paren. Een herstelopgave voor slaap- en foerageerfunctie ontbreekt. Wij vinden hiervoor geen argumentatie.
- c.** In het ontwerpbesluit wordt behoud en omvang bepleit voor een populatie van 240 **Grauwe Ganzen** (seizoensgemiddelde). Ook deze vogel broedt en foerageert voornamelijk in het gedeelte Natte Graslanden en Kwelzone.
- d.** Hetzelfde geldt voor de **Krakeend**, waarvoor een instandhoudingsdoel voor behoud en omvang van de kwaliteit met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 210 vogels wordt bepleit; deze vogel komt juist massaal in het genoemde gebied voor.
- e.** **De Slobeend**, waarvoor een instandhoudingsdoelstelling van gemiddeld 140 vogels wordt genoemd verblijft ook deels in de Kwelzone. Voor het voortbestaan van deze kwetsbare soort zijn juist waterrijke graslandgebieden met ondiep stilstaand tamelijk voedselrijk water van wezenlijk belang.
- f.** **De Pijlstaart** met een instandhoudingsdoelstelling voor gemiddeld 20 vogels, komt ook in dit gebied van de Kwelzone voor. Deze bedreigde soort die juist in Flevoland zo achteruit is gegaan is voor zijn voortbestaan afhankelijk van grootschalige ondiepe wetlands met vooral geïnundeerd grasland. Hij verplaatst zich dan ook voortdurend in het gebied.
- g.** Voor **de Kluut** wordt een leefgebied vereist met een omvang en kwaliteit voor gemiddeld 4 vogels. De Kluut foerageert echter ook in de gehele Kwelzone, ook in het (nu nog) niet beschermde gedeelte.
- h.** Ten slotte **de Kuifeend**, waarvoor leefgebied voor een populatie van gemiddeld 2500 vogels als doelstelling wordt genoemd, komt eveneens in het totale gebied voor waar hij foerageert en schuilt bij harde wind.

2.2. Belang voor niet in het ontwerpbesluit genoemde broedvogels

Soorten zoals Bruine en Blauwe Kiekendief, Dodaars en steltlopers zoals Kievit, Tureluur en Kleine Plevier broeden en/of foerageren eveneens op de natte Graslanden en/of in de Kwelzone.

De rietvogels zoals Baardman, Snor, Blauwborst en Rietzanger broeden soms in grote dichtheden in de Kwelzone. Verder broedt op de Natte Graslanden de Gele Kwikstaart. De van rietvogels afhankelijke Koekoek is hier ook in de broedtijd aanwezig.

De grotendeels uitgevoerde vernatting in het kader van Beschermingsplan Moerasvogels op de grens van het beschermde en (nu nog) niet beschermde gedeelte biedt broedmogelijkheden voor de Roerdomp en Porseleinhoen. Beide vogels foerageren eveneens in de Kwelzone.

2.3. Belang voor niet in het ontwerpbesluit genoemde trekvogels, overwinterende vogels en ruiende vogels

De Natte Graslanden en de Kwelzone zijn ook van groot belang voor overwinterende vogels zoals Kolgans, Brandgans en Wilde Zwaan. Het belang van een foerageergebied neemt voor deze soorten alleen nog maar toe, daar door de expansie van Almere de landbouwgebieden in de wijde omgeving voor deze soorten niet meer beschikbaar zijn.

Nu door de zachte winters de Zilverreigers deels overblijven gebruiken zij ook in najaar en winter het gebied als foerageerterrein.

Van tijd tot tijd maakt in de winter de Goudplevier massaal gebruik van de Natte Graslanden

Tevens hebben de Natte Graslanden en Kwelzone een belangrijke functie als rust- en ruigebied voor ganzen en eendachtigen, waaronder Brandgans, Wilde Eend, Zomer- en Wintertaling, Tafeleend, Brilduiker en Nonnetje.

De kwetsbare Bontbekplevier foerageert regelmatig op de slikveldjes van de Kwelzone. De Kleine Plevier broedt hier.

Steltlopers zoals Kempmaan, Zwarte Ruiters en Tureluur gebruiken de Kwelzone als tussenstop tijdens de voor- en najaarstrek.

3. RELATIE VAN LEPELAARPLASSEN MET OMLIGGENDE NATURA2000 - GEBIEDEN

Expliciet zou de relatie van de verschillende gebieden in het ontwerpbesluit aan de orde moeten komen, daar er veel onderlinge uitwisseling van vogels plaats heeft tussen de verschillende gebieden. Het is van groot belang dat in de beheerplannen de relatie van de Lepelaarplassen en de omliggende Natura2000-gebieden Oostvaardersplassen, Markermeer en IJsselmeer aandacht krijgt. Dit ontbreekt in het ontwerpbesluit. Daarbij is het zo dat de beheerplannen voor de drie hieronder genoemde gebieden door verschillende organisaties worden opgesteld en er dus een vorm van afstemming moet komen met de Lepelaarplassen.

Toelichting:

Veel vogels zijn vaak van meer gebieden afhankelijk. Zo foerageren de Aalscholvers grotendeels op het IJsselmeer en Markermeer en broeden in de Lepelaarplassen. Dit geldt ook voor de Lepelaars en Grote Zilverreigers. Broedvogels uit de Oostvaardersplassen foerageren op de Natte graslanden of in andere delen van de Lepelaarplassen. Vooral voor Kuifeenden en Tafeleenden geldt dat er veel uitwisseling is. Bij storm en harde wind zoeken ze massaal beschutting in de Lepelaarplassen. De Blauwe en Bruine Kiekendief die zowel in de Lepelaarplassen als in de Oostvaardersplassen broeden foerageren in de tussenliggende gebieden.

Deze gebieden kennen alle verschillende beheerders, waardoor door verschillende instanties in het kader van Natura2000 beheerplannen worden opgesteld. Het lijkt zeer aan te bevelen dat er ergens sprake is van een centrale regie.

Dit knelt des te meer voor **de Aalscholver** waarvoor een instandhoudingsdoelstelling voor het gehele IJsselmeergebied van tenminste 8000 paar wordt genoemd. Een instandhoudingsdoelstelling met een draagkracht voor 9600 paar lijkt realistischer. Voor het opstellen van een beheerplan voor de Lepelaarplassen lijkt het onmogelijk om de instandhouding met zo'n onduidelijke doelstelling per gebied uit te werken. Tevens zou de Aalscholver als niet-broedvogel moeten worden opgenomen en zou er aandacht moeten zijn voor de slaapplaatsfunctie van deze soort in genoemde gebieden.

Voor de Lepelaarplassen zou expliciet een instandhoudingsdoelstelling met een draagkracht voor tenminste 1900 paar aangegeven moeten worden.

Hoogachtend,
namens de Vogel- en Natuurwacht "Zuid-Flevoland"

N. van der Ben
voorzitter

W.J. Kleefstra
secretaris

Bijlage: kaart van toe te voegen gebied

Kopie: I. Steinhäuser, WetlandWacht van de Lepelaarplassen